

ΤΑ ΦΡΕΣΚΑ

ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΩΝ 11^{ΟΥ} & 63^{ΟΥ}
ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Θέμα: Γέλιο και Αναπηρία, Μία Ανατρεπτική Σχέση

(Πρακτικές & (Δια-)Στάσεις που Οδηγούν σε Ισότιμη Κοινωνική Ένταξη)

Τ. 28 03-12-2013: Ημέρα Αναπήρων

Αποσπάσματα άρθρου του Παντελή Μπιτζαράκη, Ψυχολόγου στο 4^ο Ειδικό Σχολείο Θεσσαλονίκης ¹

Η σημασία του γέλιου και η θέση του στον πολιτισμό μας

Το γέλιο, παρ' ότι είναι έμφυτο χαρακτηριστικό του ανθρώπου, επιδέχεται τις επιδράσεις του κοινωνικού περιβάλλοντος και, παρ' ότι η λαϊκή ποίηση δέχεται το γέλιο σαν ουσιαστικό στοιχείο και θεμέλιο της ανθρώπινης ύπαρξης, ...

... για να φαίνεσαι πολιτισμένος και καθώς πρέπει χρειάζεται να είσαι σοβαρός.

Συνήθως λέγεται ότι το γέλιο ταιριάζει στα παιδιά στους τρελούς και στους πρωτόγονους.

Σε πολλές θρησκείες το γέλιο απαγορεύεται, κάτι που κατά τον Ζαρατούστρα είναι το μεγαλύτερο αμάρτημα, υποστηρίζοντας πως ο άνθρωπος που δεν μπορεί να γελάσει δεν μπορεί να παραμείνει υγιής και ακέραιος.

Το να αφαιρείς το γέλιο από τον άνθρωπο ισοδυναμεί με θάνατο, σαν να τον ευνουχίζεις πνευματικά και συναισθηματικά, μια και (το γέλιο) περικλείει και τις τρεις διαστάσεις της ύπαρξης, το σώμα, το μυαλό και το συναίσθημα.

Σχολείο και γέλιο

Αν δεχθούμε ότι σκοπός της ζωής μας είναι η χαρά, ζούμε για να χαιρόμαστε τη ζωή και είναι κρίμα να διαπιστώνουμε καθημερινά ότι ξεχάσαμε τα αυτονόητα και τρέχουμε όλοι μαζί πίσω από ένα σωρό «πρέπει» («Πρέπει να είσαι σοβαρός για να πετύχεις», «Πρέπει να είσαι καλό παιδί», «Όταν σου μιλάω εγώ δεν πρέπει να γελάς», κ.α.) και προκαταλήψεις που καταστέλλουν τη χαρά της ζωής, της μάθησης και της δημιουργίας («Η θα γελάς ή θα αποδίδεις»). Δυστυχώς αυτό είναι και το κλίμα που επικρατεί στο σχολείο. Ένα σχολείο γνωσιοκεντρικό, αλλοτριωμένο και ανταγωνιστικό που εξοβελίζει από το χώρο του την έκφραση των επιθυμιών, των συναισθημάτων, της χαράς, του γέλιου άρα και της δημιουργικότητας και της δυνατότητας ουσιαστικής μάθησης και επικοινωνίας.... Το δικό μας σχολείο επιβάλλει και έχει ανάγκη την τάξη και το αναλυτικό από τα «πάνω» πρόγραμμα. Ένα σχολείο που χρειάζεται για την υλοποίησή του την υπακοή, την επιβολή της εξουσίας και την υποταγή σ' αυτήν.

Το γέλιο «φιλί ζωής» στην ειδική εκπαίδευση

Γέλιο και αναπηρία: παράξενο ακούγεται. Ξένο. Ένας χώρος όπου συνήθως «δε γελάει κανείς», «δε γελάμε με τον πόνο του άλλου», «Για γέλια είμαστε; Για κλάματα είμαστε», «Όταν υπάρχει πόνος πώς να γελάσεις;» «Πώς θα γελάμε, με ποιόν;» Με αυτή τη νοοτροπία, ποια μπορεί να είναι η θέση του γέλιου στο χώρο της αναπηρίας και ειδικότερα στον εκπαιδευτικό χώρο της ειδικής αγωγής;

Σ' ένα χώρο που κυριαρχούν η λύπη και ο οίκτος, η αμηχανία και η περιέργεια, η αποστροφή, η αποφυγή και η απομάκρυνση σαν πρώτη αυτόματη αντίδραση;

«Πώς να βρεις κουράγιο για γέλιο μέσα στην αναπηρία;» Πώς είναι δυνατόν οι μαθητές, οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί να γελούν;

Η διαρκής κατάσταση πένθους και αρνητικών συναισθημάτων που βιώνονται κυρίως από τους γονείς παιδιών με αναπηρίες δεν αφήνουν περιθώρια για την ύπαρξη του γέλιου και της χαράς.

Η αναπηρία ταυτίζεται συχνά με το θάνατο. Θάνατος ονείρων και σχεδίων για μια άλλη ζωή, τα οποία η αναπηρία τα σταματά, τα κλέβει, τα γκρεμίζει. Το «αχ» ως μοναδική συντροφιά, ο καθημερινός στεναγμός και το αναπάντητο ερώτημα «γιατί σε μένα», δεν αφήνουν περιθώρια για την είσοδο του γέλιου, της χαράς, της αισιοδοξίας.

Η ματιά παραμένει ίδια και ισχυροποιείται από την κοινωνική νοοτροπία και στάση που είναι μονοδιάστατη, επικεντρωμένη σ' αυτό που δε λειτουργεί «φυσιολογικά».

Θα μπορούσαμε άραγε να περάσουμε σε μια αλλαγή νοοτροπίας και στάσης, τόσο στην οικογένεια όσο και στο σχολείο;

Γεννιούνται πολλά ερωτήματα και προβληματισμοί, που όταν τους θέτεις βρίσκεσαι σε αμηχανία:

Σε ένα χώρο όπου η χαρά δύσκολα να έρθει από μόνη της να σου χτυπήσει την πόρτα

* πώς προετοιμάζεις να την καλωσορίσεις;

* πώς να ετοιμάσεις το έδαφος να το καλλιεργήσεις για να μπορέσει να ανθίσει η χαρά (μέσα ίσως και από τα πιο απλά πράγματα της καθημερινής μας ζωής);

* πώς να δημιουργήσεις τις συνθήκες για να ανθίσει η χαρά στο νου, στο σώμα και στο συναίσθημα και να αλλάξει νοοτροπίες αιώνων;

* πώς μπορούν παιδιά με νοητική καθυστέρηση, ιδιαίτερα όταν αυτή είναι σοβαρή, να καταλάβουν το χιούμορ, να γελάσουν και να χαρούνε; Τι άλλο υπάρχει να τους δώσει χαρά;